

ROLUL PROFESIEI DE ARHITECT

ÎN FURNIZAREA
UNEI PROIECTĂRI
RESPONSABILE
2014

Consiliul Arhitecților din Europa

CONSILIUL ARHITECȚILOR DIN EUROPA (ACE-CAE)

este organizația reprezentativă pentru
profesia de arhitect la nivel european.
Ea reprezintă interesele arhitecților membri
în 47 de organizații din 33 de țări.

CAE consideră că

**orașele joacă un rol decisiv
pentru toate provocările sociale majore**

precum

- creșterea economică și
crearea locurilor de muncă
- incluziune socială și calitatea vieții
- dezvoltare sustenabilă și
adaptare la schimbările climatice
- managementul utilizării durabile a terenului
și limitarea impermeabilizării solului
- conservarea patrimoniului și inovația verde

GRUPUL DE LUCRU PROBLEME URBANE AL ACE-CAE ÎȘI PROPUNE SĂ GARANTEZE CONTRIBUȚIA PROFESIEI DE ARHITECT LA DIMENSIUNEA URBANĂ A POLITICILOR UE ÎNTR-O GAMĂ LARGĂ DE SECTOARE, ÎN CEEA CE PRIVEȘTE:

- Arhitectura de înaltă calitate ca instrument esențial pentru politicile de regenerare urbană eficiente, integrate, holistice și durabile
- Dimensiunea urbană a Strategiei 2020 pentru o dezvoltare inteligentă, incluzivă și durabilă a orașelor europene
- Promovarea soluțiilor inovatoare și inteligente pentru o Dezvoltare Urbană Durabilă la nivel european
- Promovarea patrimoniului urban european ca resursă pentru dezvoltarea economică, coeziunea socială și calitatea vieții

Architects' Council of Europe

Rue Paul Emile Janson 29
1050 Brussels
Belgium
Tel. +32 2 543 11 40
www.ace-cae.eu

DESPRE AUTOR

Dr. Antoine Zammit este membru al Grupului de Lucru Probleme Urbane al ACE. De profesie arhitect și urbanist, deține diplomă de licență în arhitectură și inginerie civilă de la Universitatea din Malta, diplomă de master în urbanism și amenajare teritorială și un doctorat în cercetarea din domeniul proiectării urbane și amenajării teritoriului, ambele de la *Bartlett School of Planning* al Colegiului Universitar din Londra. Are un birou de arhitectură din 2002 și a fost membru al Comisiei de Amenajare Teritorială a Maltei.

În prezent, își conduce propria firmă de consultanță în proiectare de arhitectură și urbanism, *studjurban*, și predă cursuri de amenajare teritorială și proiectare urbană la Departamentul de Planificare Spațială și Infrastructură din cadrul Facultății pentru Mediul Construit a Universității din Malta. Este membru activ al Camerei Arhitecților și Inginerilor Civili din Malta și acordă consiliere Autorității de Mediu și Planificare din Malta asupra principalelor reforme politice. A susținut prezentări la conferințe internaționale din Atena, Bruxelles, Cascais, Copenhaga, Londra, Malta, Milano, Nottingham, Padova și Roma în domeniul cercetării privind calitatea proiectării urbane, metode de cercetare în proiectarea urbană, politici de proiectare urbană, urbanism verde și proiectare responsabilă.

„Este necesar să fim conștienți de responsabilitățile pe care le avem în furnizarea de medii urbane mai bune. Iar mediile urbane bune încep cu străzi mai bune. Străzile mai bune încep cu locuințe mai bune.”

|1| DE CE ACEASTĂ PUBLICAȚIE?

Europa trece prin numeroase modificări, care, adesea, au loc simultan, într-o scurtă perioadă de timp. Criza economică recentă și imperativele de mediu au avut consecințe semnificative asupra modului de dezvoltare a societăților urbane, cu implicații socio-culturale ulterioare. Aceasta urmează unor decenii de creștere economică și prosperitate care, adeseori, au avut prioritate față de particularitățile sociale și culturale și s-au tradus prin modele de proiectare insensibile față de indivizi.

Această publicație apare la momentul potrivit. Având în vedere că intrăm într-o nouă eră de reconstrucție și restructurare economică și de noi provocări societale, este util să ne reevaluăm poziția de profesioniști în arhitectură și să ne reamintim de contribuția noastră fundamentală în conceperea și constituirea unor societăți bine proiectate, care să sporească bunăstarea indivizilor.

Având în vedere creșterea complexității structurilor noastre urbane, gradul tot mai mare de urbanizare a orașelor noastre, precum și preponderența obiectivelor globale în programele urbane și politice, trebuie să nu uităm că în centrul tuturor acestor fenomene se află individul, care trăiește într-o locuință, unitatea socială de bază și care, la rândul ei, constituie unitatea elementară a unei străzi, a unui cartier și a unui oraș.

Este, de asemenea, necesar să fim mai conștienți de responsabilitățile pe care le avem în privința furnizării de medii urbane mai bune. Iar mediile urbane mai bune încep cu străzi mai bune. Iar străzile mai bune încep cu locuințe mai bune.

Spațiile bine proiectate sunt concepute în jurul oamenilor. Oamenii trebuie în primul rând să se simtă bine în propriile spații individuale, pe străzile și în cartierele lor.

Aici intervine profesia, deoarece arhitectura afectează sentimentele și comportamentul oamenilor. Dacă vom concepe bine aceste medii imediate, vom putea apoi să tindem spre atingerea unor obiective mai ambițioase - precum consolidarea legăturilor din cadrul comunității sau implicarea și participarea comunității. Nu putem să plecăm de la principiul că participarea publică sau comunitățile active se nasc spontan.

Strict vorbind, acestea nu sunt idei noi. Suntem conștienți de faptul că aceste principii de bază au fost stabilite de multă vreme, în publicații profesionale și academice, precum și în cărți și politici europene majore, descrise pe scurt în Partea a treia a acestui document. Nu punem la îndoială necesitatea acestor principii – dorim, mai degrabă, să le tratăm printr-o nouă abordare, care să le traducă în rezultate concrete pentru mediul urban.

Considerăm că ACE-CAE trebuie să disemineze o astfel de viziune pentru a-i ajuta pe profesioniști să înțeleagă mai bine politicile UE care afectează mediul construit, mai ales Agenda Urbană a Uniunii Europene, precum și pentru a folosi eficient programele cu finanțare europeană, mai ales cele din cadrul Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR).

Acum trebuie acționat.

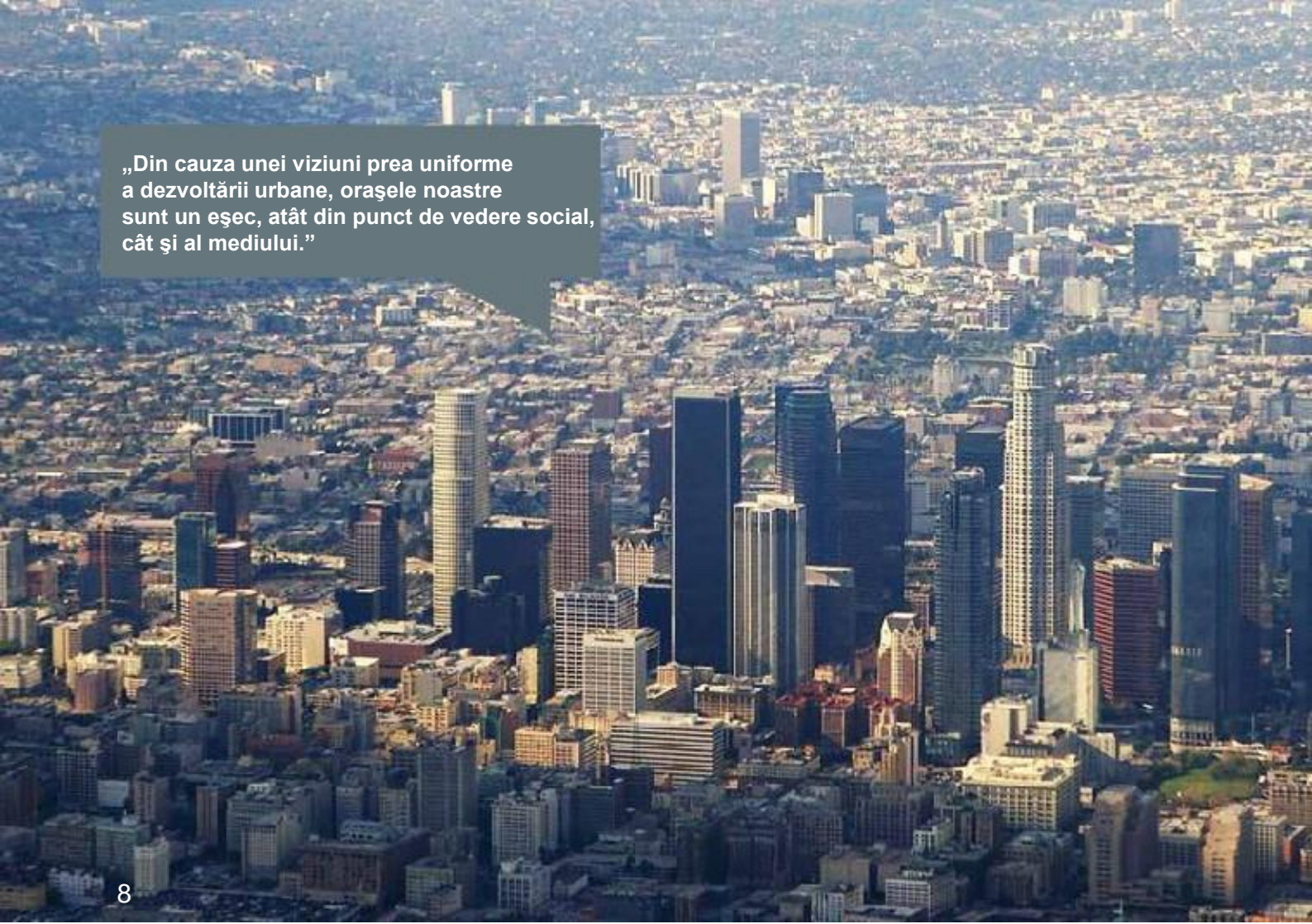
Creдем că profesia trebuie să pună un nou accent pe **proiectarea responsabilă** – proiectare care va fi, desigur, orientată spre calitate și va avea ca scop crearea de medii durabile, accesibile, însă dorim să formulăm aceste concepte prin obiective care pot fi atinse. Mai întâi, micile intervenții pot să permită realizarea obiectivelor mai importante și să declanșeze procese mai ample de renovare; în al doilea rând, fondul imobiliar existent este un atu important care poate fi regândit, ținând cont de obiectivele de mediu, pentru a oferi alternative de

reutilizare realizabile; în al treilea rând, proiectarea unor spații solide (însemnând flexibile), care se adaptează cu eforturi minime la evoluția realităților și exigențelor – trei ilustrații ale unor principii simple care se manifestă prin intervenții fizice minore, dar care, coroborate, pot face o mare diferență.

Prin intermediul acestei scurte publicații, dorim să-i încurajăm pe profesioniști, indiferent de dimensiunea proiectului la care lucrează – de la locuința individuală la planul urbanistic general – să fie conștienți de rolul important pe care-l au în crearea de spații de mai bună calitate, care abordează numeroasele schimbări cu care se confruntă orașele europene. Ne propunem ca aceasta să fie o scurtă culegere de reflecții contemporane, bazate atât pe cercetare, cât și pe practică, care abordează realitățile curente și prevede concret și realist viitorul. În formularea acestor reflecții, suntem conștienți că există particularități culturale importante în cadrul fiecărui stat membru. Diversitatea culturală este un beneficiu important pentru realizarea obiectivelor comune la nivelul Uniunii, dar aceasta necesită, în același timp, dezvoltarea unor viziuni comune care depășesc hotarele naționale, pentru a se adapta apoi standardelor și obiectivelor naționale care sunt specifice contextelor locale.

În cele din urmă, dorim să reamintim profesioniștilor de variatele lor competențe, indispensabile în abordarea provocărilor urbane prezente și viitoare, creând, în același timp, valoare adăugată în mod integrat și holistic. Cu toate acestea, nu trebuie să uităm că aceste competențe trebuie să fie perfecționate și actualizate permanent în mediile noastre urbane atât de variate și în continuă evoluție și în care noi forțe ale schimbării (precum rolul tot mai activ al Tehnologiei Informației și a Comunicațiilor -TIC) impun reconsiderarea funcționării orașelor noastre și a vieții locuitorilor lor.

An aerial photograph of a city skyline, likely New York City, showing a dense concentration of skyscrapers in the foreground and a vast, sprawling urban area extending into the distance. The sky is clear and blue. A semi-transparent dark grey box is overlaid on the left side of the image, containing white text.

„Din cauza unei viziuni prea uniforme a dezvoltării urbane, orașele noastre sunt un eșec, atât din punct de vedere social, cât și al mediului.”

|2| CARE SUNT PROVOCĂRILE NOASTRE?

Provocările urbane cu care ne confruntăm în prezent se pot explica în termeni diferiți (economici, sociali, de mediu și culturali), cu toate că, evident, ei nu intervin niciodată în mod izolat.

Mediul economic actual ne dă ocazia să reevaluăm strategiile. Din cauza unei viziuni prea uniforme a dezvoltării urbane, orașele sunt un eșec, atât din punct de vedere social, cât și al mediului. În termeni sociali, aceasta a dat naștere societăților fragmentate, caracterizate printr-o polaritate accentuată. S-au creat noi proiecte care au determinat exclusiune socială și gentrificare, sporind segregarea spațială și conducând la apariția cartierelor defavorizate, adesea deconectate și dezavantajate de problemele de acces la serviciile de bază. Au fost probleme serioase și în privința furnizării de locuințe cu prețuri convenabile: când acestea au fost disponibile, s-au construit adeseori în detrimentul calității proiectării și al grijii pentru detalii. Numeroase zone de locuit din centrul orașelor au cunoscut un exod masiv, determinat în special de proliferarea noilor comunități, concentrate pe ele-însele și adesea închise, accentuând segregarea socială. Toate aceste realități conflictuale sunt, în prezent, exacerbate, ca urmare a crizei economice.

Este regretabil că numeroase strategii de planificare au încercat să faciliteze și mai mult dezvoltarea urbană, pentru a atrage investițiile în orașe. Mult prea des, acestea s-au dovedit reactive față de apariția unor astfel de fenomene, în loc să fie strategii orientate spre viitor, care să încerce să le anticipeze și să se ocupe de ele

Dezvoltarea urbană a avut diferite repercusiuni asupra mediului. Extinderea urbană a condus la ocuparea inutilă a terenului, având drept consecință o impermeabilizare a solului și afectând semnificativ resursele naturale și ecosistemele orașelor. Nivelul emisiilor a avut un impact considerabil asupra calității aerului, cu rezultate dăunătoare asupra sănătății noastre. În plus, au existat și serioase consecințe socio-economice, cea mai presantă fiind, desigur, precaritatea energetică. Este imperios necesară reducerea facturilor de energie ale familiilor și implicarea cetățenilor în măsuri de economie a energiei, prin modificarea comportamentului utilizatorilor și încurajarea reducerii câștigurilor și pierderilor excesive de căldură din imobile. Abordarea provocărilor de mediu într-o manieră integrată implică, în același timp, angajarea diferiților profesioniști care se pot ocupa în mod holistic de niveluri spațiale diferite.

„Durabilitatea este adeseori considerată un obiectiv pe termen lung, dificil de atins în decursul unei vieți. Din acest motiv, termenul a rămas oarecum vag și are un înțeles diferit de la o persoană la alta.”

|3| DE UNDE VENIM ȘI UNDE AM AJUNS?

În importanta sa publicație ***Arhitectura și calitatea vieții*** (ACE, 2004), ACE a abordat problema relației intrinseci, delicate și fundamentale între calitatea mediului construit și considerațiile mai ample privind calitatea vieții, care au ocupat întotdeauna un loc important în politicile de coeziune teritorială ale UE. ACE-CAE a subliniat, de asemenea, contribuția pozitivă a profesiei de arhitect în realizarea unui mediu construit de calitate. În ultimii ani, o serie de sisteme de planificare au inclus obiective privind proiectarea de calitate în politicile lor de planificare și au introdus structuri distincte de proiectare urbană și arhitecturală, care au însoțit cadrele de reglementare în domeniul planificării, ca o recunoaștere a relației lor indisolubile.

Cu toate acestea, principiul calității nu este destul de prezent în procedurile de achiziții publice și private. Este necesar ca toți actorii implicați, inclusiv factorii de decizie și politicienii, să introducă problema calității pe agenda lor, iar cel mai eficient mod de a o face este să elaboreze proceduri de achiziție bazate pe criterii de selecție calitativă.

În mare măsură, discuția asupra conceptului de proiectare de calitate s-a confundat adeseori cu realizarea de „comunități durabile” – baza **Acordului de la Bristol** (ODPM 2005 – Biroul Viceprim-ministrului 2005). Acordul reprezenta un jalon important, elaborat pe baza inițiativelor anterioare ale UE, îndeosebi **Carta de la Aalborg** și **Agenda 21**.

El definea „comunitățile durabile” ca „locuri atractive [...] în care oamenii doresc să trăiască și să muncească” (ODPM 2005, pag. 4) – o afirmație care are implicații fizice directe pentru profesie și produsele ei. Să adăugăm totuși că, deși este un aspect fundamental care stă la baza bunelor comunități, trebuie să depășim calitățile estetice și vizuale ale siturilor. Într-adevăr, dacă ne focalizăm pe aspectul „durabil” al acestei noțiuni, riscăm să pierdem din vedere că succesul comunităților durabile depinde în egală măsură de organizarea puternică și de dezvoltarea celui de-al doilea termen al ecuației – comunitățile propriu-zise.

Având în vedere că, în ultimele decenii, am stabilit un principiu atât de vast și global precum „durabilitatea”, riscăm, în același timp, să-l reducem la o simplă expresie, fără să-i înțelegem adevăratul sens. „Durabilitatea” este adeseori considerată un obiectiv pe termen lung, dificil de atins în decursul unei vieți. Din acest motiv, termenul a rămas oarecum vag și are un înțeles diferit de la o persoană la alta. Complexitatea durabilității rezultă efectiv din relațiile complexe între factorii sociali, economici, de mediu, culturali și politici care o definesc. Cu toate că aceasta implică, în teorie, necesitatea unei abordări integrate, s-a acordat prea des atenție atingerii obiectivelor economice sau obiectivelor cantitative, în detrimentul altor aspecte, fără a se evalua implicațiile calitative (adesea sociale) ale unor astfel de intervenții.

Definiția comunităților durabile din **Acordul de la Bristol** ca fiind active, incluzive, bine conectate, bine servite, preocupate de mediu, bine proiectate și construite (ODPM 2005), are implicații directe pentru profesia de arhitect. Aceasta se reduce la crearea de medii în care orașele să poată fi prospere, bine administrate și echitabile pentru toți, ceea ce implică, în același timp, un mediu favorabil creării unui sentiment de apartenență la comunitate. Formarea unei comunități presupune ca modelul cartierului să devină un model spațial central, în cadrul căruia să poată fi puse în valoare o serie de concepte de amenajare urbană (precum accesibilitate, particularități locale, aplicarea modelului distanței de mers pe jos și strategiile mixte). Cu toate acestea, când elaborăm o strategie în favoarea colectivităților și mediilor durabile și auto-suficiente, nu trebuie să uităm că acestea se înscriu într-un ansamblu amplu cu care trebuie să se asocieze, să se conecteze și să interacționeze.

Preferăm să rafinăm noțiunea de „**proiectare durabilă**” prin folosirea unui termen pe care-l considerăm mai adecvat – **proiectare responsabilă**. Proiectarea responsabilă înseamnă să se accepte că aceasta are o influență extinsă asupra domeniilor socio-culturale, economice, de mediu și politice – care reprezintă componente importante ale societăților noastre și contribuie, în egală măsură, la transformarea urbană a orașelor noastre.

Elementele centrale într-o astfel de abordare sunt capacitatea de a trata problemele urbane curente în mod integrat și holistic și necesitatea de a adopta o perspectivă strategică urbană pe termen mai lung, ținând cont, în același timp, de atingerea obiectivelor pe termen scurt și mediu, care, la rândul lor, contribuie la viziunea pe termen lung. Dezvoltarea urbană integrată constituie un obiectiv cheie al **Cartei de la Leipzig** (Ministerul Federal German al Transporturilor, Construcțiilor și Dezvoltării Urbane, 2007). Profesia de arhitect poate avea o contribuție esențială în atingerea acestui obiectiv, îndeosebi prin natura sa multidisciplinară.

Strategiile de acțiune ale Cartei au, de asemenea, implicații directe pentru profesie. În primul rând, arhitecții, împreună cu urbanistii și specialiștii în planificare teritorială, sunt, de fapt, actori cheie în crearea și conservarea spațiilor publice de înaltă calitate – „Baukultur”. (1)

Aceasta din urmă depinde de serviciile moderne de infrastructură și de soluțiile de eficiență energetică – cu implicații atât asupra deciziilor de proiectare curente, cât și asupra strategiilor de planificare pe termen lung. „Integrarea” implică, de asemenea, că este necesară o abordare pe termen lung a planificării spațiale – care să depășească distribuția utilizării terenurilor, ceea ce, de obicei, a determinat crearea de enclave deconectate și concentrate pe ele-insele.

Obiectivele de la Leipzig au fost ulterior reluate în **Declarația privind dezvoltarea urbană a reuniunii ministeriale informale de la Toledo** (UE 2010), care a confirmat necesitatea unui „model mai durabil și socialmente mai incluziv al ansamblului mediului construit și al întregului țesut social al orașului” (UE 2010, pag. 4). Mai recent, URBACT a elaborat șapte rapoarte tematice care dezvoltă strategia UE pentru **Orașele de mâine** – în care modelul orașului devine structura de bază situată în centrul Agendei Urbane a UE (URBACT 2013).

[1] „Baukultur” se definește în Carta de la Leipzig ca „suma tuturor aspectelor culturale, economice, tehnologice, sociale și ecologice care influențează calitatea și procesul de planificare și construcție” (Ministerul Federal German al Transporturilor, Construcțiilor și Dezvoltării Urbane, 2007, pag. 3)

*„Profesia de arhitect are un rol cheie
în transformarea provocărilor urbane
actuale în oportunități”*

|4| CONTRIBUȚIA PROFESIEI

În ultimele decenii, orașele și-au concentrat strategiile pe creșterea economică și, în trecutul recent, pe relansarea economică. Avem, în prezent, o experiență nemijlocită a problemelor acestei abordări tradiționale bazată pe modele economice, în detrimentul rezultatelor sociale și de mediu. În plus, din cauza volatilității actuale a piețelor, orașele nu se mai pot baza decât parțial pe modelele economice pentru a-și finanța obiectivele sociale și de mediu. [Figura 1].

Punerea în aplicare a declarației finale a *Cartei de la Leipzig*, conform căreia „Europa are nevoie de orașe și regiuni puternice și optime de locuit” (Ministerul Federal German al Transporturilor, Construcțiilor și Dezvoltării Urbane, 2007, pag. 7), necesită acordarea unei atenții reînnoite dimensiunilor de mediu și socio-culturale ale proiectării, ceea ce, la rândul său, poate crea un context economic mai favorabil. În termeni simpli, creșterea economică necesită un context social și de mediu sănătoase – orașele recunosc astăzi contribuția importantă a „capitalului social”, mai importantă chiar decât cea a „capitalului investițional” (CE 2011). Un astfel de context trebuie să fie un mediu urban strâns unit și incluziv, nu un mediu proiectat pentru câțiva privilegiați. Folosind termenii din *Orașele de mâine*, „oamenii reprezintă inima orașelor; orașele trebuie proiectate pentru toți cetățenii, nu numai pentru elite, turiști sau investitori. Individizii ar trebui considerați principalul atu al orașului, nu o problemă demografică sau socială” (CE 2011, pag. 34). [Figura 2, pag. 16].

DE ARHITECT

Figura 1

Figura 2

O ABORDARE NOUĂ: CAPITAL SOCIAL + ACCENT PE DEMOCRAȚIA ENERGETICĂ

Profesia de arhitect are un rol cheie în transformarea provocărilor urbane actuale în oportunități. Aceasta se poate realiza în trei moduri tangibile:

[1] Prin proiectarea de medii urbane, pornind de la structura de bază a locuinței familiale, profesioniștii arhitecți modelează indivizii și comportamentul lor. Prin urmare, ei influențează direct procesul de formare a unei comunități, care stă, la rândul ei, la baza unor structuri de guvernare mai largi, incluzive.

Formarea unei comunități ca entitate socială constituie un punct de plecare important pentru realizarea cadrului de guvernare la mai multe niveluri, specific orașelor contemporane și care funcționează pe diferite paliere, cuprinzând atât structuri formale, cât și informale. Înainte de a aborda problema unui angajament și a unei participări de jos în sus în astfel de structuri și în procesele decizionale politice (sau de elaborare a politicii), trebuie să pornim de la ceea ce formează individualitatea cetățenilor și ceea ce-i conduce spre constituirea comunităților.

În termeni de proiectare, intervențiile urbane pot contribui mult la stabilirea legăturilor între diferite comunități și la promovarea integrării. Trebuie, de exemplu, să ne distanțăm de proiectarea de enclave de locuințe sociale care sunt separate de restul țesutului urban. În schimb, este preferabil să încercăm să proiectăm, cu costuri reduse, amplasări flexibile de locuințe adecvate unei diversități de potențiali rezidenți și realități economice, care se pot adapta nevoilor în schimbare, pe măsură ce ele apar. În același timp, proiectarea joacă un rol important în diversitatea siturilor, din punctul de vedere al identității locale, consolidând și contribuind la contextul mai larg în care au loc aceste intervenții, în loc să încerce să-l dilueze prin proiecte anonime care ar putea fi situate în oricare alt loc sau prin proiecte care să concureze cu avantajele contextuale existente. La fiecare dintre aceste paliere, accesibilitatea devine un atu esențial – atât în privința garantării că noile ansambluri sunt proiectate într-un mod complet accesibil, cât și a asigurării unei bune conectivități contextului urban înconjurător, dotărilor și serviciilor sale socio-economice, precum și transportului public.

[2] Prin furnizarea unor cunoștințe de specialitate pentru (a) a apăra o proiectare de calitate și (b) a-i face pe indivizi autonomi, pentru a le facilita participarea.

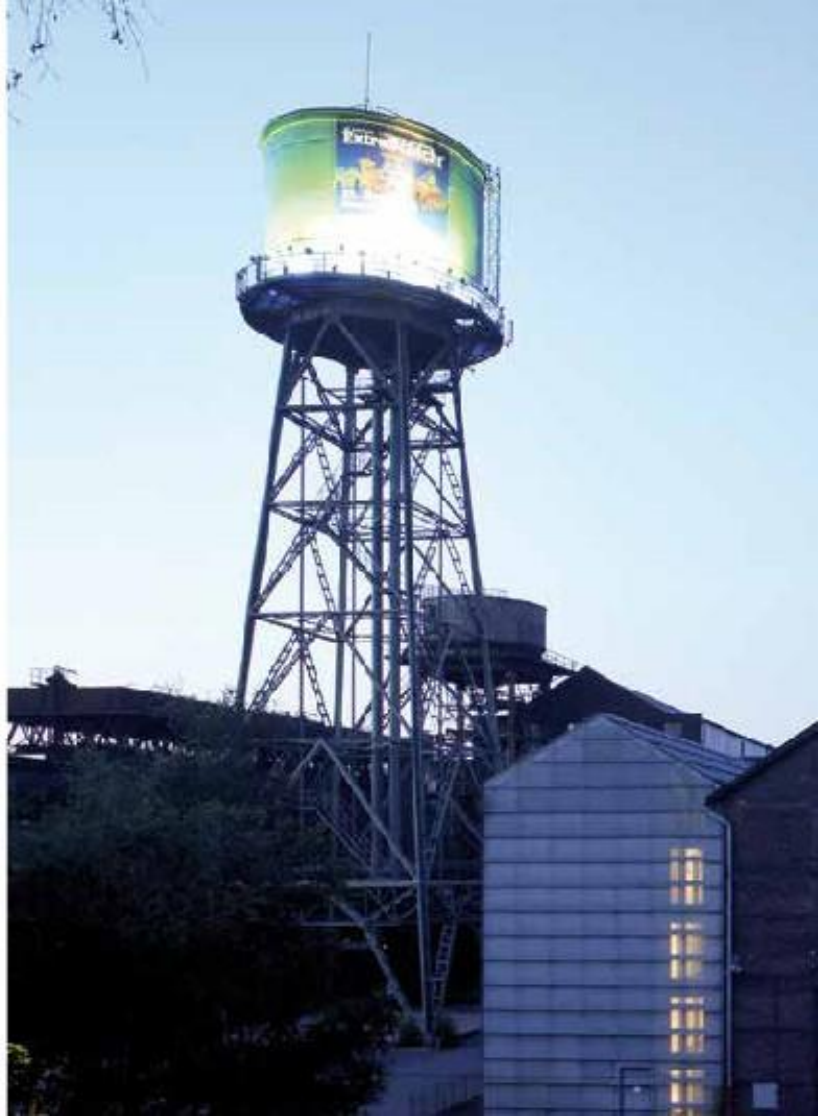
În termenii **Acquis - ului Urban** (UE 2004), „participarea cetățenilor ar trebui să se bazeze pe un dialog cu specialiștii, pentru a stimula însușirea mediului de viață urban de către cetățeni” (UE 2004, pag. 2). Profesia de arhitect poate să joace rolul specialistului, pentru a-i ghida pe indivizi și a-i face mai puternici prin diseminarea de cunoștințe, care să le permită să participe activ la procesele de planificare și proiectare. Pe un plan mai practic, cunoștințele de specialitate sunt necesare îndeosebi pentru trei obiective specifice – interpretarea, facilitarea și sprijinul, precum și comunicarea – care se referă la politicile de proiectare și planificare și la obiectivele urmărite de acestea.

În anumite țări, printre care Germania, Austria, Olanda, Franța, Belgia și Slovacia, acest rol de specialist a fost chiar consacrat la nivelul orașului, prin înființarea funcției de Arhitect al orașului, ca apărător oficial al calității proiectării în mediul construit.

[3] Prin producerea de intervenții integrate care răspund unor nevoi multiple, printre care îndeosebi reabilitarea durabilă și intervențiile de regenerare. Și mai specific, profesia are o responsabilitate de a promova „democrația energetică”, care are implicații de mediu și sociale foarte importante, în special în cadrul combaterii precarității energetice.

Prin natura profesiei, arhitecții sunt implicați în mod foarte concret și direct în realitatea fizică a terenului, ceea ce îi situează în cea mai bună poziție pentru a rezolva provocările urbane în mod holistic. Orașele constituie entități complexe și necesită soluții care pot trata și rezolva nevoi multiple din punct de vedere economic, socio-cultural, tehnologic, al infrastructurii și al mediului. Astfel de soluții există, iar mai multe orașe au demonstrat că este realmente posibil să se răspundă acestor multiple provocări în mod inovator și cu grijă pentru calitatea proiectării. Dovezi incontestabile în acest sens sunt succesul (între altele) al cartierelor pietonale cu folosință mixtă, proiectele de reabilitare durabilă, precum și programele de locuințe urbane în cadrul structurii orașului. În termeni de proiectare, se pot identifica trei niveluri de provocări pentru profesie:

- La nivel strategic (la scara orașului) – preocuparea pentru nevoia unei proiectări în favoarea unei societăți incluzive, permițând accesibilitatea la servicii și stabilind rețele de mobilitate durabilă (permeabilitatea și conectivitatea ar trebui să fie axiomele de plecare ale oricărui proiect de dezvoltare, iar dezvoltările la scară medie și mare ar trebui exploatate pentru a îmbunătăți accesibilitatea);

tinderea către o reducere a emisiilor de CO2 și o adaptare la schimbările climatice, o amenajare durabilă a teritoriului și o reducere a impermeabilizării solului. Profesia trebuie să fie, de asemenea, sensibilă la ansamblul tipologiilor de populare, atât în mediul urban, cât și în cel rural, incluzând și interfețele importante dintre zonele de populare și diferitele provocări prezentate de aceste contexte. În același timp, profesia trebuie să profite de noile oportunități oferite de TIC și de crearea orașelor inteligente, ca mijloace de creștere a incluziunii sociale.

- La nivel mai imediat (la scara cartierului) – preocuparea pentru crearea unor microclimate corespunzătoare în cadrul spațiului urban, precum și pentru modul în care structurile construite și spațiile urbane funcționează împreună, ca un sistem de mediu. Crearea unui caracter local distinctiv în cadrul cartierelor este, de asemenea, un aspect esențial, cu condiția să aibă totuși conexiuni optime cu restul țesutului urban, în contrast cu enclavale deconectate și concentrate pe ele-însele.
- La nivelul arhitecturii (la scara construcției) – preocuparea pentru reabilitarea durabilă a cadrului construit existent (care devine o necesitate din ce în ce mai urgentă dacă se ia în calcul fondul imobiliar neocupat care este disponibil pentru a fi reutilizat și readaptat), măsurile de economie a energiei, integrate în noile construcții și clădiri renovate (pentru a atinge obiectivul UE 2020 de realizare a unor clădiri al căror consum de energie este aproape zero); și pentru a căuta măsuri concrete pentru modificarea comportamentului utilizatorilor și a combate precaritatea energetică (fără a se limita la atingerea de obiective energetice cantitative).

Această discuție se integrează complet în modul în care înțelegem o proiectare responsabilă.

„Proiectarea responsabilă este o trăsătură determinată esențială pentru realizarea unor medii urbane de calitate, solide și flexibile, capabile să facă față numeroaselor schimbări climatice înconjurătoare.”

|5| PROIECTARE RESPONSABILĂ

Profesia trebuie să-și concentreze toată energia pe producerea unei **proiectări responsabile** [Figura 3], definită ca:

- **O proiectare integrată** – care începe prin conștientizarea contextului său mai larg; care încearcă să înțeleagă acest context; care aspiră la ameliorarea lui; și care tratează împreună diferitele componente ale proiectului, în mod global.
- **O proiectare preocupată de energie** – care afirmă necesitatea de a controla și a minimaliza câștigurile sau pierderile inutile de energie ca principiu director al proiectării; și care se concentrează pe reabilitarea durabilă și pe strategii de reutilizare.
- **O proiectare incluzivă** – care se obține prin procese democratice și participative, beneficiind de cunoștințele profesioniștilor; axată pe accesibilitate ca mijloc principal de obținere a unei mai bune incluziuni; și care să folosească, de asemenea, toate oportunitățile oferite de TIC.
- **O proiectare de calitate și adaptabilă** – suficient de suplă pentru a se adapta cu o intervenție minimă nevoilor individuale și celor ale societăților în evoluție; și care să nu negligeze relația indisolubilă dintre crearea de medii urbane de calitate și calitatea vieții noastre.

Proiectarea responsabilă este, de asemenea, direct legată de obiectivele 2020 ale Uniunii Europene în privința creșterii inteligente, durabile și incluzive. Cu toate acestea, pentru atingerea acestor obiective, considerăm că este necesară stabilirea de obiective pe termen scurt și mediu, în paralel cu obiectivele pe termen lung.

Dacă o creștere inteligentă și strategii mai globale sunt, desigur, legitime, nu trebuie, totuși, subestimat efectul inițiativelor mai modeste, care produc rezultate mai tangibile și vizibile, ale căror rezultate sunt resimțite și apreciate de oameni în cursul vieții lor. Acest aspect este esențial, în special pentru problemele de mediu.

Figura 3

Profesia de arhitect trebuie să recunoască responsabilitatea pe care o are în crearea unor medii mai bune la diferite paliere, începând cu realizări pe termen scurt - precum producerea unor imobile mai bune și a unor străzi mai plăcute, care să sporească calitatea vieții, mândria și respectul de sine al indivizilor. Aceasta pregătește terenul pentru intervenții la nivelul cartierului sau sectorului – contribuind astfel la stabilirea unor legături comunitare care ar putea să conducă la o angajare mai activă a cetățenilor. În schimb, aceasta ar putea să conducă ulterior la intervenții mai ample la scara orașului, vizând obiective pe termen mai lung, pentru crearea, la nivel strategic, a unor orașe europene mai bune [Figura 4].

În plus, aceasta implică și utilizarea mecanismelor europene de finanțare (îndeosebi FEDR) în favoarea proiectelor specific orientate spre realizarea unei proiectări responsabile. În practică, estimăm că astfel de mecanisme ar trebui:

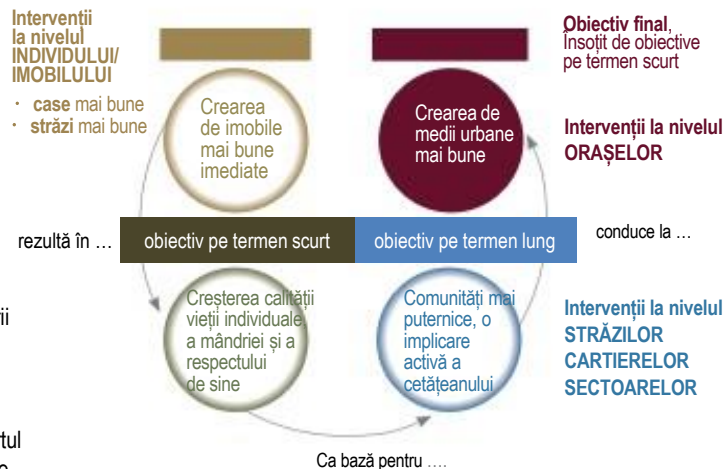
- să susțină desemnarea de „campioni” ai proiectării de calitate în rândul orașelor europene și
- să orienteze ansamblurile urbane care promovează abordările îndreptate spre calitate și participarea cetățenilor – atât în privința proceselor de planificare participativă și de proiectare, cât și a organizării concursurilor de arhitectură.

Considerăm că noțiunea de „proiectare responsabilă” înglobează spiritul de „durabilitate”, dându-i o valoare mai practică. Noțiunea de „responsabilitate față de generațiile viitoare”, conform definiției din raportul Brundtland din 1987, este inerentă acestei noțiuni. La fel de inerentă este și noțiunea de „grijă” – grijă în alocarea resurselor (atât a celor naturale, cât și a celor făcute de mâna omului); grijă față de impactul potențial (indiferent de forma acestuia) pe care-l poate avea un proiect; și, în sfârșit, grijă (adică sensibilitate) pentru contextul în care se situează un proiect arhitectural.

Proiectarea responsabilă este singura cale de a obține calitate, medii urbane sănătoase și flexibile, adaptabile multelor schimbări diverse din jurul nostru.

Societățile noastre prezente și cele viitoare contează pe asta.

Figura 4

(2) Raportul Brundtland, *Viitorul nostru comun*, definește „dezvoltarea durabilă” ca o dezvoltare care răspunde nevoilor prezentului fără să compromită posibilitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor nevoi” (UN 1987).

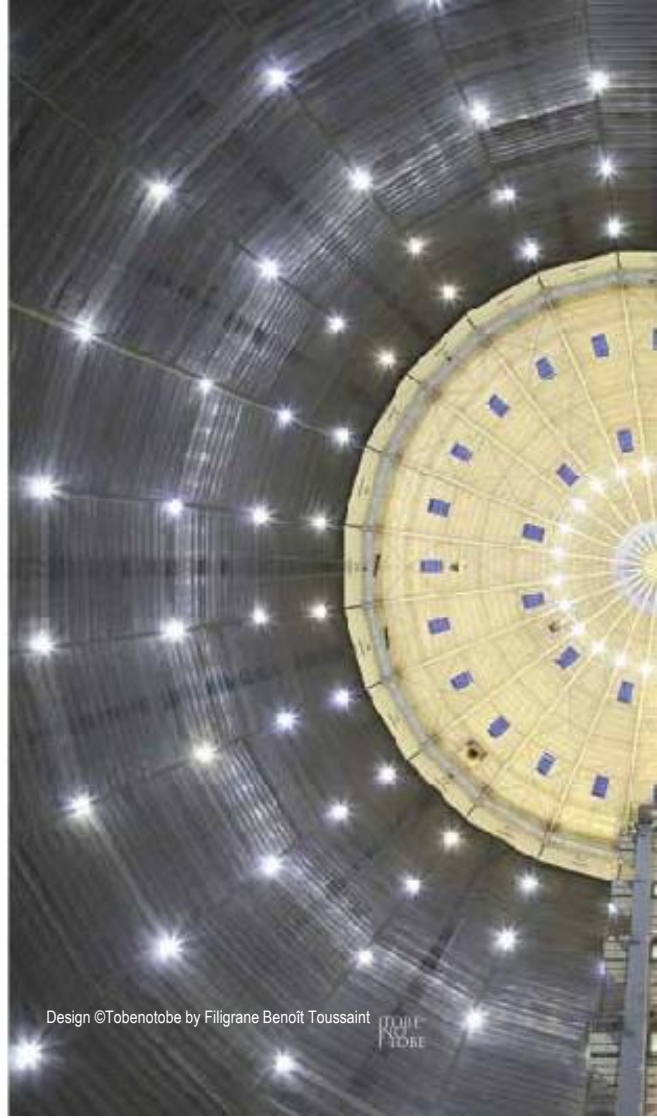

REFERENCES

- Architects' Council of Europe. 2004.
Architecture and Quality of Life: A Policy Book by the Architects' Council of Europe. Brussels: ACE. http://www.ace-cae.eu/uploads/bx_jidocumentsview/polbook.pdf
- European Commission, DG for Regional Policy. 2011.
Cities of Tomorrow - Challenges, visions, ways forward. [online]. Brussels: EC DG Regio. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/citiesoftomorrow/citiesoftomorrow_final.pdf
European Union. 2004.
- Conclusions of the Dutch Presidency on urban policy issues - "Urban Acquis"** (Rotterdam, 2004). [online].
http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/urban2/pdf/112004_rotterdam_conclusion.pdf
European Union. 2010.
- Toledo Informal Ministerial Meeting on the Urban Development Declaration** (Toledo, 2010). [online]. http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/newsroom/pdf/201006_toledo_declaration_en.pdf
- German Federal Ministry of Transport, Building and Urban Affairs. 2007.
- Leipzig Charter on Sustainable European Cities - Final Draft.** [online]. Berlin: German Federal Ministry of Transport, Building and Urban Affairs. http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf
- Office of the Deputy Prime Minister (ODPM). 2005.
Bristol Accord - Conclusions of Ministerial Informal on Sustainable Communities in Europe (UK Presidency). [online]. London: The Office of the Deputy Prime Minister. http://www.central2013.eu/fileadmin/user_upload/Downloads/Document_Centre/OP_Resources/05_Bristol_Accord_on_Sustainable_Communities_in_Europe.pdf
- United Nations. 1987.
Report of the World Commission on Environment and Development - Our Common Future. [online]. UN Documents: Gathering a Body of Global Agreements <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm>
- URBACT. 2013. **Cities of Tomorrow: Action Today. Seven Thematic Reports.** [online]. Saint-Denis: URBACT. <http://urbact.eu/en/urbact-capitalisation/outputs/reports-cities-of-tomorrow-action-today/>

PHOTOS

- COVER and p.4
Solvay Business School, Brussels - Belgium
Art & Build Architect
Photo: Serge Brisson
- p.2
Seinäjoen Library City Library, Seinäjoki Finland
JKMM Architects,
Photo: Mika Huisman
- p.5
Sustainable social housing, Berchem-St-Agathe Belgium
BURO II & ARCHI+1
Photo: Filip Dujardin
- p.6
Park Azur CNEN ED, Montrouge France
Prat Gigou Ridgway Architects
- p.7
Schottenhöfe, Erfurt Germany
Osterwold*Schmidt Explander Architekten BDA
Photo: Steffen M. Gross
- p.8
Downtown Los Angeles
Photo: Ron Reiring
<https://www.flickr.com/photos/84263554@N00>
- p. 10
Wohnhaus Fetzer, Dresden Germany
Reiter Architekten BDA
Photo: Steffen Spitzner
- p. 12
ZET, Dresden Germany
Knerer und Lang, Architekten GmbH
Photo : Jens Weber
- p.13
Kaisa-Library Kaisa Library, Helsinki Finland
Anttinen Oiva Architects
- p.14
BNA Building of the year 2013 Ketelhuis Ceres - BNA Building of the Year 2013, Eindhoven Netherlands
Diederendirix Architecten
Photo: Arthur Bagen
- p.16
Jurckova Housing, ENOTA Slovenia
Architects: ENOTA
Photo: Miran Kambic
- p.18
Ahrhunderthalle, Bochum Germany
Petzinka Pink Architekten
Photo: Thomas Robin
- p.20
Low energy housing Razgledi PEROVO, Kamnik Slovenia
Dekleva Gregorič Arhitekti
Photo: Miran Kambic
- p.23
Stadthäuser Melli-Beese-Straße, Saarbrücken Germany
Flosundk Architektur + Urbanistik
Photo: Flosundk
- p.24
Gasometer, Oberhausen Germany
Prof. Jürgen Steiner
Photo: Thomas Robin

Design ©Tobenotobe by Filigrane Benoît Toussaint

TOBENOTOB